Modele de bune practici folosind metode non-formale în procesului formativ-educativ în cadrul învățământului artistic

Gabor Florina, Colegiul de Arte ”Sabin Drăgoi” Arad

Fiecare ființă umană are în el o parte înnăscută a creativității ... Obiectivul meu educațional a constat întotdeauna în identificarea și dezvăluirea acestui creator care zace în fiecare dintre noi” Carl Orff

Ca profesori într-un liceu de muzică plecăm de la ideea de a vă împărtăși o parte din experiența noastră la clasă dar și de a ne îmbogăți cunoștințele cu informații noi legate de modalitatea de a preda într-o formă mai puțin standardizată centrată mai degrabă pe elev decât pe atingerea obiectivelor impuse de pragrama școlară. Mai mult de atât predarea nu o facem doar în cadrul orelor de toerie muzicală sau cu copii profesioniști. Lucrăm destul de mult și cu copii amatori ce studiază muzica din pasiune și pentru dezvoltare personală. Am găsit ca metodă de educare non-formală, metoda Orff pe care o considerăm deosebit de eficientă. Aplicarea ei va aduce rezultate sigure motivând elevul în învățare.

Metoda Orff explicată în câteva cuvinte simple constă în învățarea copiilor să cânte captivându-i prin oferirea posibilității de a face ceea ce copiilor le place foarte mult: să-și miște mâinile și chiar picioarele pentru a cânta (și tropăitul poate fi folosit în muzica). La “lecții” cântatul este asociat cu dansul, cu recitarea unor poezii, cu crearea de “coloane sonore” pentru povești. În loc să stea cuminți în bancă și să cânte cu vocea, li se dă posibilitatea să stea în cerc, pe jos și să cânte cu vocea și cu instrumentul simplu de utilizat sau chiar să danseze, adică să se joace.

Orff pune copilul în centrul reflecției sale, considerându-l ca o ființă cu drepturi depline, pe care îl dorește un actor în învățarea sa. Pentru Carl Orff, profesorul trebuie să conducă elevul

spre improvizație și creație. El consideră (ca Freud și Henri Wallon (1879-1962) în special) că, copilul are intrinsec o dezvoltare psihică pe care vremurile și contextul social o pot schimba, dar nu o pot schimba fundamental. Educatorul devine apoi un ghid care insuflă modele pe care tânărul cu ajutorul său le va dezvolta.

Prin urmare, copilul și personalitatea sa se află în centrul cercetării educaționale. El consideră că contextul cultural este un element foarte important în dezvoltarea indivizilor și că este esențial să se țină seama de acesta și să se exploateze resursele autentice ale țării. Folclorul aparține lumii verbale și culturale, motiv pentru care este interesat de ea.

Metoda Orff propune participarea activă și experimentală a elevilor utilizând vocea, corpul și mișcarea pentru dezvoltarea abilităților muzicale într-un cadru non-formal. Pedagogia muzicală propusă de Orff relaționează muzica cu persoana elevului. Este o metodă ce poate fi aplicată cu succes în afara cadrului școlar cum ar fi de exemplu o tabără sau o școală de vară. Metoda poate funcționa foarte bine și în activitatea cu adulții.

Principiile modelului Orff

1. Individul este în centru

   Este metoda prin care elevii sunt puşi în situația de a experimenta fără a fi nevoiți să învețe lecturând doar din manual. Ca profesor cer elevilor să creeze mici fragmente ritmice pe care mai apoi să le executăm în grup, să inventeze melodii scurte pe baza unui text dat astfel încât copiii vor învăța prin practicarea muzicii. Metoda tradițională ne cere să învățăm copilul pentru a deveni capabil să redea, mai bine spus să practice muzica.

2. Dimensiunea socială

   Orele de teorie muzicală la scolile vocaționale, respectiv în liceele de artă se fac pe grupe de câte 10-12 copii. Prin metoda Orff dăm posibilitatea fiecărui copil de a participa activ și de a colabora cu ceilalți colegi. Dacă un copil inventează un fragment ritmic sau un cântecel colegii de grupă îl vor executa cu ajutorul instrumentelor de percuție sau cu vocea. Se creează astfel o colaborare între copii, o interacțiune ce elimină eventualele disensiuni. Astfel toți copiii învață să creeze, să execute, să asculte.
3. Muzica este un termen integral

“Muzica elementară nu este niciodată doar muzică, ea este contopită cu mișcarea, dansul și vorbirea, este o muzică la care trebuie să participi, nu s-o audiezi.” (Carl Orff)

Încă de la greci muzica a fost considerată o artă sincretică ce includea dans-poezie-muzică. Copiii de la secția muzică vor putea colabora cu colegii lor din aceeași clasă de la arte plastice. Dacă copilul de la muzică va exprima ritmul prin mișcare, cel de la arte vizuale o va face prin imagine. Îi putem da o cutie de creioane colorate și imaginea mișcării va prinde repede viață într-un desen.

4. Creativitate în improvizație și compoziție

   Am moștenit învățarea prin reproducerea de fragmente muzicale, lucrări parțiale sau întregi ceea ce este absolut indispensabil unui viitor interpret. Orff însă ne aduce alternativa improvizației încă din etapa de formare a copilului ca interpret. Putem cere elevului ca pe baza unui schelet melodic să îmbogățească acea melodie. Deasemenea îi putem da un text simplu al cărui sens să îl interiorizeze și să ii pună o melodie. Am putea să ii dăm un fragment melodic la care să îi adauge percuție. Se pot găsi o serie de modalități care să îi stimuleze creativitatea.

5. ”Proces și produs”-intercațiunea dintre dezvoltare și rezultatul artistic

   Lecțiile bazate pe această metodă au de fiecare dată o secvență ce vizează creativitatea elevului. Din acest punct de vedere profesorul trebuie să fie mereu pregătit și să aibă mereu idei noi ce să stimuleze gândirea creativă a elevului.

6. Așa numitul instrumentariu Orff

   Constă în instrumente de percuție care include un xilofon sau alte instrumente la care sunetul poate fi reprodus usor.

7. Metoda Orff poate fi utilizată în toate domeniile educației muzicale -mișcare/dans

   Se poate începe de la vârsta preșcolară atât în școlile cu profil artistic cât și în școlile generale sau tabere, cursuri organizate în afara școlii.

Cum aplicăm această metodă ?

În primul rând vom avea la dispoziție o serie de instrumente muzicale care pot fi chiar și sub forma unor jucarii pentru a fi mai accesibile. Desemenea am nevoie de mijloace cum sunt fie o tablă inteligentă sau un video-proiector.

Marcăm ritmul și ne mișcăm: împărțim copiii în două grupe.

Grupa 1 va primi instrumente muzicale cum sunt xilofon, trianglu, tobițe, castaniete etc. Grupa 2 va face un cerc, copiii trebuind să se țină de mână.

Grupa 1 au intrumentele în mână și vor executa valorile muzicale ale cântecului sau fragmentului muzical expus pe ecran.

Grupa 2 se mișcă în cerc și marchează tempo-ul acceantuând timpul intâi al măsurii bătând cu piciorul mai tare în pardosea. La finalul execuției copii din grupa 2 vor spune ce tempo are fragmentul. Daca senzația e de mars avem un ritm binar, dacă senzația e de dans va fi ternar.

Prin această metodă vom atinge două obiective: primul de execuție corectă a valorilor realizat de către grupa 1 iar al doilea de descoperirea măsurii. Metoda poate fi aplicată la copii de clasele I-IV, la care dorința de mișcare și învățare prin joc funcționează cel mai bine.

Învățarea redării unui cântec după auz: Vom audia un cântec cunoscut în timp ce vom încerca sa depistăm măsura și tonalitatea în care a fost scris. Îl vom memora prin repetate audieri după care îl vom reda și îi vom scrie linia melodică punând-o pe note. Odată scris în caiete vom încerca sa îl solfegiem pt a vedea dacă corespunde. Sigur vom descoperi și greșeli pe care le vom considera mici ”improvizații”. Considerăm că este o formă plăcută de a scrie așa numitul dicteu de care copiii au o reală frică.

Lucrul în grup este forma socială de predare care se potrivește cel mai bine abordării Orff. Fiecare învață de la fiecare; rivalitățile și tendințele de concurență sunt evitate cu grijă. Aceasta presupune un comportament corespunzător al profesorului deoarece profesorul nu este o autoritate absolute, el arată calea si face sugestii. El le lasă elevilor suficient spațiu pentru a participa activ. El promovează forme de colaborare. În grup se pot experimenta foarte bine diferite forme de exprimare (dans, cântare și vorbire) si interacțiune

https://mimamuzica.ro/blog/pedagogiile-muzicale-active/principiile-modelului-orff-schulwerk/

https://www.unir.net/humanidades/revista/metodo-orff/

https://totuldespremame.ro/copilul-tau/activitate-si-joaca/joaca-de-a-muzica-metoda-orff